

ประวัติศาสตร์และการเขียนประวัติศาสตร์

สนั่น เมืองวงษ์*

บทความที่จะนำเสนอต่อไปนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอเรื่องราวของประวัติศาสตร์ โดยสรุปใน 2 ประเด็นคือเรื่องของประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเสียงเรียงนาม ความหมาย การนำไปใช้ และในตอนท้ายของบทความนี้จะเป็นเรื่องของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับดินแดนไทยและประเทศไทย เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนประวัติศาสตร์ไทยได้สะดวกขึ้นสำหรับศักราชที่ใช้ในที่นี้ใช้ ค.ศ. เพราะเป็นสากลทำให้ง่ายเวลาเทียบเคียงกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในพื้นที่อื่นๆ นอกประเทศไทย เรื่องที่นำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้เขียนได้ใช้ในการบรรยายประกอบการเรียนประวัติศาสตร์ ที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความหมายของประวัติศาสตร์

◆ หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ด้วยความคิดเห็นและวิธีการต่างๆ

◆ หมายถึง เรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดจากการตอบโต้อย่างต่อเนื่องระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริง

◆ หมายถึง การไต่สวนเข้าไปให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติในช่วงหนึ่งช่วงใดของอดีต

องค์ประกอบของประวัติศาสตร์

♣ มีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่มนุษย์เกี่ยวข้องเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งหรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

♣ มีผู้จดบันทึก สังเกต จดจำ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมนั้นไว้ เรียกว่าเป็นการสร้างหลักฐานไว้โดยใครก็ได้

จุดมุ่งหมายและขอบเขตของประวัติศาสตร์ ในทัศนะของนักประวัติศาสตร์สำคัญๆ

♣ ประวัติศาสตร์จะต้องตรงกับความเป็นจริงและสะท้อนรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องให้มากที่สุด โดยเป็นการนำเสนออย่างมีศิลปะ มีประโยชน์และน่าติดตาม (เฮโรโดตัส - Herodotus)

♣ ประวัติศาสตร์ใดๆ ก็ตามควรจะเกิดจากการรวบรวม ศึกษาข้อมูลให้แน่นอน ถูกต้องและนำเสนอโดยมีรายละเอียดขยายให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง (ธูซิดเดส - Thucydides)

♣ นักประวัติศาสตร์ที่ดีไม่ใช่เพียงแค่เปิดเผยความจริงเท่านั้นแต่จะต้องเน้นให้คนได้รับประโยชน์จากการอ่าน สามารถถกแถลงความคิดดีๆ ออกมาเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและเพื่อการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย (โพลีไบอัส - Polybius)

♣ ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงให้การศึกษที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งปวงและความสำเร็จของมนุษย์ประสานเป็นเรื่องเดียวกัน (ยอร์ช เทรเวเลียน - George Trevelyan)

♣ ประวัติศาสตร์คือทุกสิ่งที่เราเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องที่มีมนุษย์คิด รู้สึก คาดหวัง และกระทำในอดีต (เจมส์ เอช. โรบินสัน - James H. Robinson)

เหตุผลในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

♥ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยใฝ่รู้ของมนุษย์

♥ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ ที่น่าสนใจทั้งที่อยู่ใกล้ตัวและที่อยู่ไกลตัว

♥ เพื่อศึกษา เหตุปัจจัยของความรุ่งเรืองและความเสื่อมโทรมของชุมชน สังคมประเทศและอาณาจักรที่คนสนใจ

♥ เพื่อนำเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาเป็น

แนวทางในการชี้แนะ ปรับปรุงแก้ไขหรือเป็นบทเรียนในปัจจุบันหรือการแก้ไขเพื่ออนาคต

หลักเกณฑ์ในการศึกษาประวัติศาสตร์

❖ จะต้องแสวงหาวิธีการที่กระจุก เข้าใจเรื่องที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด ด้วยวิธีการรวบรวมเรื่องราวหลักฐานที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ อย่างกว้างขวาง

❖ จะต้องพิจารณาค้นหาสาเหตุและผลจากการเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ให้ต้องแท้โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมและจำแนกไว้เป็นอย่างดีแล้ว

❖ ในการลงความเห็นหรือสรุปความต่อกรณีศึกษาใดๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่กระทำด้วยใจเป็นกลางไม่ลำเอียงด้วยอคติต่างๆ

เป้าหมายในการสอนประวัติศาสตร์

การจัดให้มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นวิชาในหลักสูตรต่างๆ อาจจะมีเป้าหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม บ้านเมืองต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเป้าหมายในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ในประเทศสำคัญๆ ทางทวีปยุโรปและอเมริกาในบางช่วงเวลาของประวัติศาสตร์

* เพื่อให้รู้ในสิ่งที่ เป็นความจริงในเรื่องของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ (อังกฤษ)

* เพื่อให้รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ รักศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ (ฝรั่งเศส)

* เพื่อปลูกฝังให้เกิดความรักชาติรักแผ่นดิน (เยอรมัน)

* เพื่อเป็นการเตรียมตัวเยาวชนให้พร้อมที่จะออกไปเผชิญชีวิตในอนาคต (สหรัฐอเมริกา)

ส่วนเป้าหมายดังกล่าวนี้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในเมืองไทยน่าจะใกล้เคียงกับแนวทางของประเทศเยอรมันคือมุ่งหมายปลูกฝังให้เกิดความรักชาติเป็นเรื่องหลัก ในขณะที่มีความมุ่งหมายที่จะปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างบนนี้เป็นเรื่องรองๆ ลงไป

การเขียนประวัติศาสตร์ไทย

ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนประวัติศาสตร์ไทยมีความเป็นมาที่สามารถกำหนดได้ตามลำดับการพัฒนาการโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์อิงพุทธศาสนา

การเขียนประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนามีมาตั้งแต่สมัยที่บ้านเมืองของคนไทยยังแยกกันอยู่เป็นเมืองรัฐ แคว้น อาณาจักรโบราณต่างๆ การเขียนบันทึกประวัติศาสตร์ในสมัยดังกล่าวนี้พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดโดยรูปแบบของประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนาส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปของตำนานประเภทต่างๆ ได้แก่

❖ ตำนานพระธาตุ

ตำนานพระธาตุสำคัญต่างๆ ที่มีเนื้อหาสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ไทยรวมไปกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพุทธศาสนา เช่น ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราช ตำนานพระธาตุนพม (ตำนานอูร์จศาต) ตำนานพระธาตุดอยตุง ตำนานพระธาตูลำปางหลวง เป็นต้น

❖ ตำนานพระพุทธรูป

ตำนานพระพุทธรูปสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ไทยมีหลายตำนานเช่นเดียวกัน เช่น ตำนานพระแก้วมรกต (ตำนานรัตนพิมพวงศ์) ตำนานพระพุทธรูปหิมาลัย เป็นต้น

❖ ตำนานผู้ปกครองบ้านเมือง

ตำนานที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองบ้านเมืองสมัยโบราณที่นำเสนอในรูปแบบของตำนานศาสนาโดยมีพระสงฆ์และชาววัดเป็นผู้รวบรวมไว้ ได้แก่ ตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ ตำนานมูลศาสนา ตำนานสังคีตวิวงศ์ เป็นต้น

แนวทางการนำเสนอของประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนาของตำนานทั้ง 3 ประเภทจะนำเอาความเชื่อจากคำสอนในพุทธศาสนาเป็นแกนของการดำเนินเรื่อง เช่น เนื้อเรื่องความไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่ง เน้นเรื่องกฎแห่งกรรม เน้นเรื่องการสิ้นสุดของอายุพุทธศาสนา ใน พ.ศ. 5000 (ความเชื่อเรื่องปัญจอันตรธาน) เป็นต้น

เรื่องราวของผู้ปกครองบ้านเมืองตามตำนานประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนานั้นผู้ปกครองหรือกษัตริย์จะมีสถานะเป็นพระโพธิสัตว์ มีหน้าที่จรรโลงพุทธศาสนาและมีหน้าที่อบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนโดยจะมีการยกย่องวัตรปฏิบัติของกษัตริย์บางพระองค์ เช่น พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีป

(อินเดีย) มาเป็นแบบอย่างให้กษัตริย์หรือผู้ปกครองทั้งหลายดำเนินรอยตาม

กษัตริย์ตามตำนานที่อาจจะกล่าวถึงเป็นตัวอย่งได้ดังเช่นเรื่องราวของพระเจ้าอาทิตย์ตราซในตำนานจามเทวีวงศ์ พระเจ้ากือนาในตำนานมูลศาสนา พระเจ้าติโลกราชในตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นต้น

การเขียนประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนานั้นไม่เคร่งครัดต่อการอ้างหลักฐานประกอบโดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องอาจจะเชื่อมโยงเรื่องราวจากตำนาน นิทาน นิยายพื้นบ้านเข้ามาทั้งนี้ยังรวมไปถึงความไม่เคร่งครัดต่อเรื่องของกาลเวลาตามแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ในสมัยหลังๆ แต่ประการใด ข้อมูลเรื่องเวลาในงานเขียนประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนาอาจจะมีการระบุเวลาตามที่ปรากฏในพุทธประวัติเมื่อครั้งพุทธกาลได้อีกด้วย

เป้าหมายของพระสงฆ์และชาววัดในการเขียนตำนานที่ถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนาขึ้นก็เพื่อใช้เป็นคัมภีร์สำหรับเทศนาสั่งสอนผู้คนในบ้านเมือง ในยุคสมัยครั้งก่อนโน้นเมื่อผู้คนฟังคำเทศนาดังกล่าวจากภิกษุซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้มีการศึกษามากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ผู้คนจะมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวของบ้านเมืองพร้อมไปกับการได้รับหลักธรรม คำสอนในพุทธศาสนาอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. ประวัติศาสตร์แนวบรรพชน

การเขียนประวัติศาสตร์แนวบรรพชนเกิดร่วมสมัยกับประวัติศาสตร์แนวอิงพุทธศาสนาดังที่กล่าวไปแล้ว โดยประวัติศาสตร์แนวบรรพชนจะปรากฏในรูปตำนานที่เกิดจากการถ่ายทอดของคนจากรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อมา เป้าหมายในการถ่ายทอดตำนานจนกลายเป็นแนวของการเขียนประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่ง เป็นไปเพื่อบอกเล่าถึงวีรกรรม เช่น ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความเฉลียวฉลาด ความยิ่งใหญ่ของผู้นำ ผู้ปกครอง รวมทั้งยังมีเป้าหมายในการประกาศถึงสิทธิการครอบครองพื้นที่ ผลประโยชน์กำลังคนทรัพย์สินต่างๆ แห่ลงน้ำและทรัพยากรอื่นๆ ของผู้ปกครองและทายาท

ประวัติศาสตร์แนวบรรพชนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่

★ ประวัติศาสตร์แนวบรรพชนที่เป็นเรื่องของบุคคล

★ ประวัติศาสตร์แนวบรรพชนที่เป็นเรื่องของสกุลวงศ์ ราชวงศ์

ประวัติศาสตร์แนวบรรพชนที่เป็นเรื่องของบุคคลจะเน้นความสำคัญของตัวผู้นำที่มีสถานะเป็นวีรบุรุษเช่นตำนานพระร่วง ตำนานท้าวแสนปม ตำนานท้าวอุทอง เป็นต้น

การเขียนประวัติศาสตร์เกี่ยวกับบรรพชนที่เน้นเรื่องของบุคคลนั้นมักจะเน้นคุณสมบัติสำคัญๆ เช่น การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษเหนือกว่าคนทั่วไป ต่อมาเมื่อผู้นำดังกล่าวล่องลับไปแล้วก็ยังมีกล่าวขานถึงด้วยความยกย่องนับถือและเมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าผู้นำที่เป็นบรรพชนดังกล่าวก็อาจจะถูกเปลี่ยนสถานะกลายเป็นเทพที่อยู่เหนือมนุษย์ไปในที่สุด

ประวัติศาสตร์แนวบรรพชนอีกประเภทหนึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของสกุลวงศ์หรือราชวงศ์ เช่น ตำนานสิงหนวัติ ตำนานขุนบรม (ขุนบูลม) ตำนานจามเทวีวงศ์ เป็นต้น

การเขียนประวัติศาสตร์ประเภทดังกล่าวนี้จะเน้นเรื่องราวการเกิดขึ้นของบ้านเมืองตั้งแต่แรกเริ่มบุกเบิกก่อสร้างที่เรียกกันว่า “สร้างบ้านแปลงเมือง” ของผู้ปกครองซึ่งมักจะพรรณนาถึงการเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการก่อสร้างบ้านเมือง เช่น ปัญหาการเลือกตั้งสถานที่เลือกตั้ง ปัญหาการต่อสู้ช่วงชิงดินแดนกับผู้มีอำนาจกลุ่มต่างๆ ปัญหาความทุกข์ยากในการทำมาหากิน ปัญหาโรคระบาด เป็นต้น การเขียนประวัติศาสตร์แนวราชวงศ์จะระบุถึงการสืบทอดอำนาจการปกครองของทายาทของผู้ปกครองเดิมและระบุถึงกรณีกษัตริย์สำคัญที่ผู้ปกครองแต่ละพระองค์ให้ความสำคัญหรืออย่างน้อยสิ่งที่ปรากฏในการเขียนประวัติศาสตร์แนวดังกล่าวนี้คือเรื่องราวเกี่ยวกับการทำบุญ บริจาคทานของผู้ปกครอง โดยเฉพาะการสร้างถาวรวัตถุไว้ในวัดวาอารามในพุทธศาสนา มักจะมีรายละเอียดระบุไว้เป็นอันมาก

3. ประวัติศาสตร์แนวพงศาวดาร

การเขียนประวัติศาสตร์แนวพงศาวดารเริ่มปรากฏในสมัยอยุธยาและได้ใช้เป็นแนวทางในการเขียนประวัติศาสตร์ของไทยเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

คำว่าพงศาวดาร มาจากคำว่า พงศ หรือ วงศ ซึ่งหมายถึงเชื้อสายหรือเหล่าตระกูลและคำว่า อวตาร ซึ่งหมายถึงการเสด็จลงมา (จากเทวโลก) ของพระนารายณ์ เพื่อดับทุกข์ยากต่างๆ ในมนุษยโลก ดังนั้นพงศาวดาร จึงหมายถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ ซึ่งทรงเป็นสมมติเทพ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์แนวพงศาวดารนั้นเป็นประวัติศาสตร์ที่มีพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ พระราชสำนักเป็นแกนหรือเป็นหลักในการเขียน การเขียนพงศาวดารหรือพระราชพงศาวดารจึงเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในการปกครองบ้านเมือง ราชการสงคราม การทำนุบำรุงพระศาสนา พระราชพิธีต่างๆ การเจริญทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศและเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองในแต่ละรัชกาล เป็นต้น

ในการเขียนประวัติศาสตร์แนวพงศาวดารเริ่มมีการใช้หลักฐานประกอบการเรียนอย่างชัดเจนมากขึ้นกว่าวิธีการเขียนประวัติศาสตร์ไทยในแนวทางอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อนหน้านั้นหลักฐานสำคัญๆ ที่ได้มีการนำมาใช้ เช่น ปฐมโหร จดหมายเหตุพระราชาธิบดีรายวัน จดหมายเหตุรายวันทัพ กฎหมายเก่า ไบบอก รวมทั้งพระราชพงศาวดารที่มีอยู่ในรัชกาลก่อนๆ เป็นต้น

พงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการรวบรวมไว้ในหอสมุดแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

- พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์
- พระราชพงศาวดารฉบับจำลอง จ.ศ.1136
- พระราชพงศาวดารฉบับจำลอง จ.ศ.1145
- พระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)
- พระราชพงศาวดารฉบับหมอบลัดเด (พระราชพงศาวดารฉบับกรมพระปรมาธิบดีชินโรล)
- พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด)
- พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

- พระราชพงศาวดารฉบับบริติชมิวเซียม
- พระราชพงศาวดารฉบับพม่าที่หอสมุดแห่งชาติ (พระราชพงศาวดารฉบับไมเคิล วิกเคอรี)

- พงศาวดารฉบับกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต
 - พงศาวดารเหนือ
- ต่อไปนี้เป็นที่มาโดยสังเขปของพงศาวดารฉบับต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น (เฉพาะฉบับที่สำคัญ)

☆ พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์

พระราชพงศาวดารฉบับดังกล่าวนี้นิยมเรียกกันว่าพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ปัจจุบันถือว่าเป็นพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับแรกหรือเป็นฉบับเก่าที่สุดเท่าที่สืบค้นมาได้ พงศาวดารดังกล่าวระบุเนื้อเรื่องตั้งแต่แรกสร้างกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133 - 2148) จัดเป็นพงศาวดารที่มีคุณค่าสูง ศักราชแมนยา สาเหตุที่เรียกว่าเป็นพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ เนื่องจากหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ข้าราชการสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นผู้ไปพบที่มณฑลกรุงเก่า (อยุธยา) โดยพบชาวบ้านกำลังเผาสมุดข่อยซึ่งเป็นหนังสือไทยโบราณเพื่อเอาซีถ้ามาผสมยางตำทาภาชนะจักสาน หลวงประเสริฐฯ จึงขอสมุดข่อยที่เหลือจากชาวบ้านเอามาตรวจสอบเมื่อพบว่าเป็นเรื่องราวในสมัยอยุธยาจึงได้นำถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีมหาดไทยต่อมาจึงได้ใช้ชื่อหลวงประเสริฐฯ เป็นชื่อพงศาวดารเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ค้นพบ

☆ พระราชพงศาวดารฉบับจำลอง 2 ฉบับ

พงศาวดารจำลองทั้ง 2 ฉบับคือ ฉบับที่พบใน จ.ศ. 1136 และฉบับ จ.ศ. 1145 เขียนขึ้นประมาณรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. 2275 - 2301) ต้นฉบับที่ได้กระจัดกระจายมาได้รับการคัดลอกเป็นฉบับหลวงในสมัยธนบุรี (ฉบับ จ.ศ. 1136) และในสมัยรัชกาลที่ 1 (ฉบับ จ.ศ. 1145)

☆ พระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ (พ.ศ. 2325 - 2352) ทรงโปรดฯ ให้พันจันทนุมาศ (เจิม) เป็นผู้ชำระพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาที่ได้ฉบับมาจาก

กรุงเก่า ในการดังกล่าวพันจันทนุมาศ (เจิม) ได้ชำระ และแต่งเติมส่วนที่คิดว่าผิดตกบกพร่องเป็นอันมาก ทำให้เนื้อหาของพงศาวดารดังกล่าวคลาดเคลื่อนไปจาก ต้นฉบับเดิม

☆ พระราชพงศาวดารฉบับหมอบลัดเล

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367 - 2394) ได้ทรงอาราธนาให้กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงชำระพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ในการดังกล่าวได้มีการปรับปรุงแต่งเติมความในพงศาวดารขึ้น เป็นอันมาก ส่วนสาเหตุที่เรียกพงศาวดารฉบับดังกล่าวว่าฉบับหมอบลัดเล ก็เนื่องมาจากหมอบลัดเลเป็นผู้ริเริ่มเอาพงศาวดารฉบับดังกล่าวนี้มาจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก คนจึงนิยมเรียกว่าเป็นพงศาวดารฉบับหมอบลัดเล เพื่อเป็นเกียรติแก่มิชชันนารีผู้นี้ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกนำเอาเทคโนโลยีการพิมพ์เข้ามาเผยแพร่เป็นครั้งแรกในเมืองไทย เมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 นั้นเอง

☆ พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด)

เมื่อ พ.ศ. 2451 นายจีน บุตรชายพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) ไปพบต้นฉบับหนังสือพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาจึงได้นำไปมอบให้พระสมุทวชิรญาณ โดยได้แสดงความประสงค์ในการอุทิศผลของการทำคุณประโยชน์ดังกล่าวให้แก่ พระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) ผู้เป็นบิดา ทางราชการจึงตั้งชื่อพงศาวดารดังกล่าวว่า พระราชพงศาวดารฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) ตรงกับความประสงค์ของผู้บริจาค ข้อความส่วนใหญ่ในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) ตรงกับความในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหมอบลัดเล

☆ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

ครั้งหนึ่งมีการตรวจเอกสารเก่าในหอพระสมุดทางเจ้าหน้าที่ได้พบพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหนึ่งมีหลักฐานการอ่านและตรวจชำระโดยมีการตรวจแก้ไขและลงข้อความแก้ไขไว้ในพงศาวดารฉบับดังกล่าวตลอดทั้งเล่ม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 - 2468) ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า การตรวจแก้ไขดังกล่าวเป็นลายพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394 - 2411) ดังนั้น

เมื่อมีการจัดพิมพ์พงศาวดารฉบับดังกล่าวขึ้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดฯ ให้ใช้ชื่อว่า พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

☆ พระราชพงศาวดารฉบับบริติชมิวเซียม

ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ซึ่งเป็นผู้มีคุณูปการอย่างสูงต่อการสืบค้นเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทย ได้ไปพบต้นฉบับพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอังกฤษที่กรุงลอนดอน พงศาวดารดังกล่าวเขียนในสมุดโบราณ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ได้ขอถ่ายสำเนาพงศาวดารดังกล่าวมามอบให้แก่ทางราชการ

☆ พระราชพงศาวดารฉบับพม่าที่หอสมุดแห่งชาติ (พระราชพงศาวดารฉบับไมเคิล วิกเคอรี)

นายไมเคิล วิกเคอรี ได้ไปอ่านเอกสารเก่าของไทยในหอสมุดแห่งชาติ วันหนึ่งเขาพบว่ามีเอกสารพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาที่มีตัวอักษรและข้อความที่น่าจะเขียนตั้งแต่ก่อนรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991 - 2031) จึงนับเป็นการค้นพบที่สำคัญที่ทำให้ได้เอกสารสมัยอยุธยายุคต้นเพิ่มขึ้น

☆ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวัน วลิต

ผู้ค้นพบต้นฉบับคือศาสตราจารย์เซอิอิจิ อิวาโอะ (Seiichi Iwao) นักประวัติศาสตร์ชาวญี่ปุ่นพบที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ ต่อมาศาสตราจารย์ขจร สุขพานิชได้เดินทางไปขอถ่ายสำเนามาได้และนำมามอบให้หอสมุดแห่งชาติและได้ติดต่อหาผู้แปลข้อความจากภาษาดัตช์มาเป็นภาษาอังกฤษให้แก่ทางราชการอีกด้วย พงศาวดารดังกล่าวผู้เขียนคือ วัน วลิต (พ.ศ. 2156 - 2171) วัน วลิตเขียนเรื่องราวของกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ก่อตั้งบ้านเมืองเป็นต้นมา โดยเขาระบุว่าเขียนขึ้นจากคำบอกเล่าของคนอยุธยา และสืบค้นจากพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาอีกด้วย

☆ พงศาวดารเหนือ

เมื่อ พ.ศ. 2350 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงโปรดฯ ให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท (บุญมา) ดำเนินการรวบรวมและชำระเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับความเป็นมาของบ้านเมืองซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตามหลักฐานต่างๆ เป็นอันมาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาวิเชียรราชฯ ได้ทรงมอบหมายให้พระวิเชียรปรีชา (แก้ว) ชำระราชการ

กรมอาลักษณ์เป็นผู้ดำเนินการ พระวิเชียรปรีชาจึงดำเนินการรวบรวมเรื่องราวเก่าๆ ตามหัวเมืองทางแถบล้านนามาเป็นอันมากได้ทั้งตำนาน นิยายปรัมปรา นิทานพื้นบ้าน คำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ต่างๆ แล้วเรียบเรียงขึ้นใหม่ ใช้ชื่อว่าพงศาวดารเหนือ ซึ่งได้เป็นแหล่งรวมของข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของคนไทยตั้งแต่ยุคเก่าก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยาและรวมถึงเหตุการณ์สมัยอยุธยาเข้าไว้ด้วยกัน ต่อมาได้มีการรวบรวมเรื่องราวความเป็นมาของหัวเมืองทางแถบ ภาคกลางรวมเข้าไว้ในพงศาวดารเหนือด้วย

4. ประวัติศาสตร์ชาติ

การเขียนประวัติศาสตร์ในแนวประวัติศาสตร์ชาติได้แก่ การมุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นศูนย์รวมของชนชาติบ้านเมือง เช่น ศูนย์รวมอำนาจ ความจงรักภักดี ความสามัคคี โดยมีเป้าหมายที่ความปลอดภัยของบ้านเมือง รวมถึงความมั่นคงของส่วนรวม เรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นเป้าหมายและเป็นเครื่องกำหนดทิศทางของประวัติศาสตร์

การศึกษาและการเขียนประวัติศาสตร์ในแนวประวัติศาสตร์ชาติถือได้ว่าเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394 - 2411) เป็นต้นไป ทั้งนี้โดยได้รับอิทธิพลจากการศึกษาเรื่องราวชนชาติตะวันตกแล้วนำเอามาผสมผสานกับแนวคิดในสังคมไทย กลุ่มคนที่ถือว่าเป็นต้นคิดริเริ่มมีตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เองและบรรดาเจ้า ขุนนาง ต่อมาได้ขยายออกไปสู่ประชาชนในที่สุด

แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดประวัติศาสตร์ชาติขึ้นในสังคมไทยมีดังนี้

* เกิดจากการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องความเจริญ ความเสื่อม

แต่เดิมมาคนไทยซึ่งส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนาจะยึดมั่นในคำสอนของพระสงฆ์โดย มักน้อย ถือสันโดษ เชื้อกฏแห่งกรรม เชื่อคำสอนเรื่องปัญจจันทรธาน การดำรงชีพอยู่อย่างเรียบง่าย มีความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ แต่ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับชาวตะวันตกแพร่หลายมากยิ่งขึ้นทำให้สินค้าบำรุงความสุขต่างๆ หลั่งไหลเข้ามาเป็นอันมาก รวมทั้งวิทยาการใหม่ๆ ก็เกิดขึ้น

มากด้วย ในส่วนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการก็มีการนำเอาเครื่องพิมพ์เข้ามาโดยหมอบรัดเล ทำให้การเผยแพร่ความคิด ข่าวสาร และวิทยาการต่างๆ ทำได้รวดเร็ว

ปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมานี้ล้วนส่งเสริมทำให้คนไทยมีการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์เริ่มนิยมในวัตถุมากขึ้น เน้นความสำคัญของปัจเจกชน แสวงหาและยกย่องความมั่งคั่งร่ำรวย มีความหวังต่อการณ์มีความสุขในชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตทั้งของตนเองและลูกหลาน สูงส่งกว่าสมัยก่อนๆ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในการเกิดขึ้นของประวัติศาสตร์ชาติซึ่งถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ของคนรุ่นใหม่ que เริ่มเปลี่ยนไปจากแบบแผนของคนไทยในสังคมแบบเก่า

* การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและบทบาทของสถาบันกษัตริย์

แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ของไทยแต่เดิมมาโดยเฉพาะตั้งแต่สมัยอยุธยา กษัตริย์ทรงดำรงสถานะเป็นทั้งองค์อวตารของพระนารายณ์และทรงมีฐานะเป็นพระโพธิสัตว์ในคติทางพุทธศาสนาอีกด้วย ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ถึงแม้ว่าความเคร่งครัดในสถานะแต่เดิมมาของสถาบันกษัตริย์จะผ่อนคลายลงไปมากแต่ก็ยังมีแบบแผนของระบบเก่าอยู่เป็นอันมาก ครั้นล่วงมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงกำหนดแนวทางใหม่ๆ ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการเกิดและเติบโตของ “ประวัติศาสตร์ชาติ” ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ๆ เช่น การที่ทรงประกาศตนว่าทรงเป็นมนุษย์ผู้หนึ่งเช่นเดียวกับประชาชน การที่ทรงขึ้นครองราชสมบัติก็เนื่องจากทรงเป็นเชื้อสายพระราชวงศ์ถูกต้องและทรงได้รับการยอมรับในวัตรปฏิบัติและความรู้ความสามารถว่าจะปกครองแผ่นดินได้ นอกจากนี้ได้ทรงประกาศถึงความรับผิดชอบในภารกิจการปกครองแผ่นดินว่า จะทรงปกครองให้ผู้คนได้รับความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน ซึ่งแนวทางในแบบแผนใหม่ๆ ที่รัชกาลที่ 4 ทรงยึดปฏิบัติตั้งได้ยกมากล่าวเป็นเพียงบางส่วนนี้ ต่อมาก็ได้กลายเป็นแนวทางที่พระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรีพระองค์ต่อๆ มาได้ทรงยึดถือเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิด

และบทบาทสถาบันกษัตริย์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา มีความสำคัญต่อการเกิดประวัติศาสตร์ชาติเป็นอย่างมาก

* การเปลี่ยนแนวปฏิบัติเรื่องชาติรัฐหรือประเทศ เมื่อย้อนเรื่องไปก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) กลับขึ้นไปสู่อุตติยาวิภลของประวัติศาสตร์ไทยแล้ว จะพบว่าสมัยก่อนนั้นความหมายของความเป็นชาติหรือประเทศแตกต่างไปจากยุคสมัยหลังๆ เป็นอย่างมาก แต่เดิมมาบ้านเมืองอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้านครซึ่งได้แก่กษัตริย์ ขุนนางและมูลนายต่างๆ ส่วนประชาชนทั่วไปมิมีฐานะเป็นไพร่และทาสอยู่โดยทั่วไป ไพร่และทาสเหล่านี้ล้วนมีชีวิตรอยู่ภายใต้การควบคุมของนายหรือมูลนายอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น วิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในบ้านเมืองตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และระบบไพร่สภาพความเป็นประชาชนพลเมืองที่มีเสรีภาพอย่างแท้จริงดังเช่นสมัยหลังๆ ยังไม่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันในสมัยดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดเส้นพรมแดนแต่ประการใด วิธีการกำหนดตามธรรมเนียมโบราณของไทย (ซึ่งเป็นวิธีที่คล้ายคลึงกับวิธีของประเทศเพื่อนบ้านนั่นเอง) ถือเอาว่าในดินแดนหรือพื้นที่หนึ่งๆ จะเป็นบ้านเมืองของผู้ใดก็ดูจากการที่มีชนชาตินั้นๆ อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากกว่าชนชาติอื่นๆ

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทางราชการไทยได้เริ่มวิธีการกำหนดเส้นพรมแดนโดยยึดถือแนวสันเขาสูงและร่องน้ำลึกตามระเบียบวิธีของชนชาติตะวันตกมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดขอบเขตของประเทศ ในขณะเดียวกันพระองค์ได้ทรงริเริ่มให้สิทธิแก่ประชาชนของพระองค์ในหลายลักษณะ เช่น การเริ่มให้สิทธิแก่ข้าราชการฝ่ายในลาออกไปแต่งงาน การออกกฎหมายห้ามผู้ชายเมียโดยที่เมียมิยินยอม เป็นต้น แนวทางในการให้สิทธิเสรีภาพแก่คนไทยที่เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางและยิ่งใหญ่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 - 2453) เช่น การเลิกทาสและการเลิกฐานันดรไพร่ อันเป็นการวางรากฐานคนไทยยุคใหม่ที่มีสิทธิ เสรีภาพ คนไทยยุคใหม่เหล่านี้และคนไทยสมัยต่อๆ มาได้มีส่วนสำคัญในการสร้าง

ประวัติศาสตร์ชาติให้พัฒนาขึ้นโดยลำดับ

กลุ่มผู้บุกเบิกงานสร้างประวัติศาสตร์รุ่นแรกๆ

กลุ่มคนไทยที่มีบทบาทในการบุกเบิกสร้างประวัติศาสตร์ชาติรุ่นแรกๆ ประกอบด้วยกลุ่มชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษาที่สูงสุดในสมัยนั้น เช่น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์ ทรงทำหน้าที่ทั้งในด้าน การสืบค้นทางวิชาการและได้ทรงพระราชนิพนธ์งานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดีไว้เป็นจำนวนมาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีจนทรงได้รับยกย่องว่าเป็นพระบิดาของประวัติศาสตร์ไทย นอกจากนี้มีสมเด็จพระนริศราานุวัตติวงศ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นต้น ทั้งนี้การเขียนประวัติศาสตร์ชาติของไทยยังมีนักวิชาการไทยและนักวิชาการต่างประเทศที่ร่วมกันศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลตลอดจนเสนอแนวทางในการเขียนประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างต่อเนื่อง

ขอบเขตและระยะเวลาของประวัติศาสตร์ชาติ

เมื่อ พ.ศ. 2450 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปทรงเปิดโบราณคดีสโมสรจากพระราชดำริสที่ทรงตรัสในครั้งนั้นทำให้สามารถทราบได้ว่างานสร้างประวัติศาสตร์ชาติของไทยขณะนั้นดำเนินการไปได้เพียงใดแล้ว

“...ความหลงพระราชพงศาวดารนี้ทำให้ทอดธุระเสียว่าเรื่องราวของชาติแลประเทศเราอยู่เพียงสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 สร้างกรุงศรีอยุธยา เรื่องราวเก่ากว่านั้นน่าจะพิจารณาก็ได้ละเลยเสียสิ้น...จึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายกระทำ ในใจไว้ว่าเราจะค้นหาข้อความ เรื่องราวของประเทศสยามไม่ว่าเมืองใด สมัยใด รวบรวมเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวของประเทศสยามจำเดิมตั้งแต่ 1000 ปีลงมา เรื่องราวเหล่านี้คง

ต้องจับตั้งแต่ต้นเดิมลงมาจนถึงเมืองเชียงแสน เชียงราย เชียงใหม่ สวรรคโลก โคกโขทัย อโยธยา ใหม่...บรรดาซึ่งได้เป็นใหญ่ในกาลครั้งใดครั้งหนึ่ง แล้วรวบรวมมาเป็นประเทศสยามอันหนึ่งอันเดียวนี้..."

จากข้อความในพระราชดำรัสข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าได้มีความพยายามของนักประวัติศาสตร์ที่จะขยายขอบเขตและระยะเวลาในการศึกษาและเขียนประวัติศาสตร์ให้ย้อนกลับไปถึงไกลกว่าเรื่องราวตามพงศาวดารสมัยอยุธยาซึ่งเป็นยุคที่กำหนดขอบเขตของประวัติศาสตร์ไทยมาเป็นเวลานาน จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงตรัสว่าเป็น "...ความหลงพระราชพงศาวดาร..." ของวงวิชาการประวัติศาสตร์ของไทยและด้วยพระราชดำริและการที่มีพระบรมราชูปถัมภ์ ของพระมหากษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์ คือรัชกาลที่ 4 - 6 ดังได้กล่าวมาในตอนต้น ทำให้ได้มีการศึกษาสืบย้อนเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยกลับไปตั้งแต่มานเมืองก่อนสมัยอยุธยา ไปสู่เรื่องราวในสมัยสุโขทัย ก่อนสุโขทัย ล้านนาที่อยู่ร่วมสมัยกับสุโขทัยและอยุธยา ล้านนาโบราณรวมทั้งมีการสืบย้อนกลับไปจนถึงเรื่องของคนไทในจีน เป็นต้น

การกำหนดหัวข้อในการศึกษาประวัติศาสตร์ตามแนวประวัติศาสตร์ชาติ

หัวข้อสำคัญๆ ที่ได้มีกำหนดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทยอันเป็นหัวข้อที่ได้มีการนำเสนอและถกเถียง อภิปราย ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกันมาโดยลำดับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ลงมาถึงสมัยปัจจุบันมีดังนี้

- สมัยก่อนที่ชนชาติไทจะอพยพลงสู่คาบสมุทรอินโดจีน (ไทยในจีน)
- สมัยอาณาจักรโบราณในดินแดนไทยปัจจุบัน (โยนกเชียงแสน เงินยางเชียงแสน ทริภุณชัย ละโว้ ทวารวดี ศรีวิชัย)
- สมัยสุโขทัย
- สมัยอยุธยา
- สมัยธนบุรี
- สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 - 3)

- สมัยพัฒนาประเทศเข้าสู่ยุคใหม่ (รัชกาลที่ 4 - 7)

- สมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน)

จุดอ่อนของประวัติศาสตร์ชาติ

การเขียนหรือการสร้างประวัติศาสตร์ไทยตามแนวประวัติศาสตร์ชาตินั้นถือได้ว่าได้รับการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวางและเมื่อประเทศไทยมีการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ได้ครบถ้วนเช่นเดียวกับการศึกษาที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย แนวทางประวัติศาสตร์ชาติก็ได้ถูกนำไปจัดในหลักสูตรการศึกษาของคนไทยทุกระดับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเมื่องานด้านการศึกษาของบ้านเมืองขยายตัวก้าวหน้าขึ้น การศึกษาสืบค้นทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีไทยก็เจริญก้าวหน้าขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน พัฒนาการของวิชาการด้านการเขียนประวัติศาสตร์และการศึกษาที่ก้าวหน้าทำให้พบข้อบกพร่องของประวัติศาสตร์ชาติในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

๕ การเน้นว่าสุโขทัยเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรไทยก่อนมีอาณาจักรอยุธยาเกิดเป็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ว่าแท้จริงแล้วสุโขทัยเคยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางอาณาจักรไทยจริงหรือไม่? หรือสุโขทัยเป็นเพียงบ้านเมืองที่มีความสัมพันธ์กับบ้านเมืองไทยแห่งอื่นๆ ในฐานะเป็นบ้านพี่เมืองน้องเท่านั้น? ทั้งนี้เพราะยังไม่ปรากฏหลักฐานการจัดปกครองที่สุโขทัยกระทำต่อบ้านเมืองในยุคนั้นอย่างเป็นระบบดังเช่นที่อยุธยากระทำในสมัยต่อมาแต่ประการใด

๖ ประวัติศาสตร์ไทยแนวประวัติศาสตร์ชาตินั้น ความสำคัญของศูนย์กลางอำนาจ คือ เมืองหลวง เน้นความสำคัญของกษัตริย์ พระราชวงศ์ ชุนนางมากเกินไป จนกระทั่งละเลยเรื่องของบทบาทของบ้านเมืองระดับรองลงไปถึงแม้จะเป็นเมืองใหญ่ระดับเมืองเอก เช่น เมืองพิษณุโลก เมืองนครศรีธรรมราช เมืองนครราชสีมา ดังนั้นเรื่องราวบทบาทของเมืองขนาดเล็กนั้นแทบจะไม่มีปรากฏจนแม้กระทั่งชื่อของบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้บทบาทของผู้คนที่เป็นคนกลุ่มใต้ปกครองทั้งหลายซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของบ้านเมืองก็จะไม่ปรากฏในการ

เขียนประวัติศาสตร์ชาติ เรื่องนี้จึงจะส่งผลทำให้เกิดความผิดพลาดในการเขียนประวัติศาสตร์ชาติที่สมควรแก้ไขปรับปรุงเป็นอย่างมาก

๕ เมื่อประวัติศาสตร์ชาติเน้นเรื่องของศูนย์กลางคือ เมืองหลวง รายละเอียดที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของไทยจึงจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มปกครอง เช่น แบบแผนของราชสำนัก วิถีชีวิตของเจ้า ขุนนาง แต่ได้ละเลยวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ในสังคมคือ วัฒนธรรมของไพร่บ้านพลเมือง ด้วยเหตุนี้การเขียนประวัติศาสตร์ชาติจึงไม่ให้ความสำคัญต่อการเขียนภาพวิถีชีวิต วัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น สภาพชีวิต ความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ความเชื่อ โลกทรรศน์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น

จากประเด็นที่เป็นจุดอ่อนซึ่งได้กล่าวมานี้ นอกจากเรื่องที่ว่าสุโขทัยเคยเป็นศูนย์กลางอาณาจักรหรือไม่ซึ่งเป็นปัญหาทางประวัติศาสตร์แล้ว เรื่องการเน้นความสำคัญของศูนย์กลางมากเกินไปยังสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่าแนวทางของประวัติศาสตร์ชาติยังคับแคบเกินไปเพราะเป็นการเขียนถึงเรื่องราวของผู้คนและสังคมเพียงบางส่วนแต่ละเลยเรื่องของคนส่วนใหญ่ ซึ่งน่าจะไม่ต้อง ประวัติศาสตร์นั้นโดยแท้จริง คือ การศึกษาความเปลี่ยนแปลงในสังคมซึ่งมีคนหลากหลายสถานะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันจนเกิดการขับ

เคลื่อนเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง ซึ่งจะกลายเป็นวิถีของประวัติศาสตร์อย่างไม่รู้จบ

จากจุดอ่อนของการเขียนประวัติศาสตร์ชาติดังกล่าวไปแล้วนั้นทำให้มีความพยายามของนักวิชาการประวัติศาสตร์ที่สนใจศึกษาและเขียนประวัติศาสตร์ไทยพยายามที่จะหาวิธีการกำหนดแนวทางเพื่อเขียนประวัติศาสตร์ไทยให้ครอบคลุมกิจกรรมของผู้คนในอดีตได้มากยิ่งขึ้นหรือเพื่อเป็นการอุดรอยรั่วของการนำเสนอประวัติศาสตร์ที่มีมาแต่เดิม ความพยายามดังกล่าวปรากฏออกมาในรูปของการนำเอาวิธีการต่างๆ มาเป็นหลักในการเขียนประวัติศาสตร์ไทย เช่น ใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหลักในการมองประวัติศาสตร์หรือบางกลุ่มได้ใช้หลักการศึกษาค้นคว้าของการชุมชนโบราณมาถึงสมัยหลังๆ เป็นข้อมูลในการเขียนประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดของกลุ่มศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในแนวทางใหม่ๆ เป็นเรื่องที่น่าติดตามนำมาเขียนถึงกันต่อไป

ในตอนท้ายนี้ขอเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยและประวัติศาสตร์ไทย ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการลำดับเหตุการณ์สำคัญตามลำดับกาลเวลา ซึ่งหวังว่าจะช่วยทำให้การเขียนประวัติศาสตร์ไทยทำได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

เหตุการณ์สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ตามลำดับกาลเวลา

500,000 - 200,000 ก่อน ค.ศ.	อายุของเครื่องมือหินสมัยหินเก่าที่พบในประเทศไทยแถบลุ่มแม่น้ำแควน้อย อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี และที่พบระยะหลังๆ นี้ ทางภาคเหนือของประเทศไทย
8,000 ก่อน ค.ศ.	อายุของเครื่องมือหินสมัยหินกลางที่พบในประเทศไทยที่ถ้ำผี อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
6,000 ก่อน ค.ศ.	อายุของเครื่องมือสมัยหินใหม่ที่พบในประเทศไทยที่โคกพนมดี อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
4,500 ก่อน ค.ศ.	อายุของเครื่องมือสำริดที่บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี
3,600 ก่อน ค.ศ.	อายุของเครื่องมือเหล็ก (สมัยโลหะตอนปลาย) ที่บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี
2,200 ก่อน ค.ศ.	หลักฐานจีนสมัยพระเจ้าอู่ ระบุว่าพวกไทมีหลักฐานอยู่ทางมณฑลเสฉวน และทางมณฑลทางตะวันออกของจีน

1,028 ก่อน ค.ศ.	คนไทตั้งหลักแหล่งแถบมณฑลกวางตุ้ง กวางสี
1,000 ก่อน ค.ศ.	อายุของหลักฐานการก่อตัวของชุมชนเมือง ในดินแดนประเทศไทย ที่บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี
500 ก่อน ค.ศ.	อายุของชุมชนเมืองแถบที่ราบลุ่มภาคกลางพบที่บ้านดอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี
300 ก่อน ค.ศ.	อายุพุทธศาสนาจากอินเดียเข้าสู่ประเทศไทย
200 ก่อน ค.ศ.	คนไทยตั้งถิ่นฐานอยู่ทางมณฑลกวางสี ต่อมา ได้อพยพเข้าทางแถบตั้งเกี่ยวลีสองปันนาและรัฐฉาน
43 ก่อน ค.ศ.	คนไทยทางมณฑลเสฉวนถูกจีนรุกราน ต้องอพยพลงมาทางทิศใต้เข้าไปอยู่ในมณฑลยูนนาน และดินแดนใกล้เคียง
ค.ศ. 100 - 300	อายุของเมืองรุ่นเก่าที่ขุดค้นพบในดินแดนไทย เช่น เมืองจันเสน อ.ตาดคิล จ.นครสวรรค์ เมืองชัยจำปา อ.ไชยบาดาล จ.ลพบุรี เมืองอู่ตะเภา อ.หนองแขง จ.สระบุรี เมืองอู่ทอง อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี
ค.ศ. 300 - 700	อายุของรัฐโบราณในดินแดนประเทศไทยที่ปรากฏในจดหมายเหตุจีน เช่น พัน-พัน หล่งยะลิว เขี้ยวโทะ เตียนสุน ชูตูกุนหรือซูชิ ปิซุง ทัน-ทัน เมืองเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบว่า ได้แก่ บริเวณใดของประเทศ
ค.ศ. 557	ก่อตั้งอาณาจักรน่านเจ้าที่มณฑลยูนนาน เป็นอาณาจักรที่มีคนหลายเผ่าพันธุ์เช่น ไท หลอ-หลอ มินเซี่ย นาคา อะฉ่าง ปะหล่อง ส่วนผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นพวก หลอ-หลอ
ค.ศ. 700 - 1200	อายุของรัฐโบราณดินแดนไทยที่พบเรื่องราวชัดเจนมากขึ้นแล้ว เช่น ทวารวดี นครชัยศรี ละโว้ ตามพรลิงค์ ศรีวิชัย หริภุญชัย โยนกเชียงแสน ศรีจนาตะ
ค.ศ. 1238	พ่อขุนผาเมืองและพ่อขุนบางกลางหาวร่วมมือกันขจัดอำนาจขอมแล้วสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้น
ค.ศ. 1283	พ่อขุนรามคำแหงกษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งเมืองสุโขทัยทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก โดยทรงดัดแปลงมาจากอักษรลังกา อักษรอินเดียฝ่ายใต้ และอักษรเทวนาครี
ค.ศ. 1350	พระเจ้าอู่ทองได้รวมบ้านเมืองทางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เช่น ละโว้ สุวรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ไว้ในอำนาจได้สำเร็จจึงทรงสถาปนาอาณาจักรอยุธยาขึ้น
ค.ศ. 1386	พระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว) ยกทัพอยุธยาขึ้นไปตีอาณาจักรสุโขทัย ได้จึงลดฐานะของสุโขทัยลงเป็นประเทศราชของอาณาจักรอยุธยา
ค.ศ. 1431	อาณาจักรอยุธยาทำลายอำนาจของอาณาจักรกัมพูชาโบราณ(ขอม) ลงอย่างรวดเร็ว โดยพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)
ค.ศ. 1455	พระบรมไตรโลกนาถ ทรงปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ และทรงจัดระบบกฎหมาย ศักดินาขึ้นด้วย
ค.ศ. 1516	โปรตุเกสเป็นฝรั่งชาติแรกที่ส่งคนเข้ามาติดต่อทำสัญญาไมตรีและค้าขายกับไทย

ค.ศ. 1538	ไทยรบกับพม่าครั้งแรกที่เมืองอัตรันหรือเมืองเดิงกรายนหรือเมืองเชียงกราน
ค.ศ. 1545	อยุธยายกทัพขึ้นไปยึดเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางอาณาจักรล้านนาได้สำเร็จเป็นครั้งแรก โดยพระเจ้าไชยราชาธิราช
ค.ศ. 1548	พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ กษัตริย์พม่ายกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย สมัยอยุธยาที่พม่ายกมาล้อมบ้านเมือง
ค.ศ. 1569	ไทยสมัยอยุธยาตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าครั้งแรก
ค.ศ. 1584	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นต่อพม่า หลังจากตกเป็นเมืองขึ้นของพม่านาน 15 ปี
ค.ศ. 1606	สมเด็จพระเอกาทศรถเริ่มติดต่อสัมพันธ์กับประเทศญี่ปุ่น และเริ่มเปิดการค้าระหว่างกัน
ค.ศ. 1607	สมเด็จพระเอกาทศรถจัดส่งคณะทูตไทยเดินทางไปติดต่อกับกษัตริย์ฮอลันดาคับเป็นครั้งแรกที่ไทยส่งทูตไปยุโรป
ค.ศ. 1611	ชาวอังกฤษชุดแรกเข้ามาตั้งห้างค้าขายที่อยุธยา
ค.ศ. 1617	พระเจ้าทรงธรรม ทำสัญญาให้พวกฮอลันดามีสิทธิพิเศษในการค้าหนังสัตว์และเครื่องเทศ โดยพวกฮอลันดาสัญญาจะช่วยปราบปรามกบฏภายในเป็นการแลกเปลี่ยน
ค.ศ. 1629	ออกญาลาโหม ขุนนางสมัยพระเจ้าทรงธรรมจับยุวกษัตริย์ซึ่งเป็นโอรสพระเจ้าทรงธรรมประหารจำนวน 2 องค์ แล้วขึ้นครองแผ่นดินเป็นพระเจ้าปราสาททอง
ค.ศ. 1632	พระเจ้าปราสาททอง กวาดล้างญี่ปุ่นและขับไล่ออกจากบ้านเมืองซื้อหาฝักไฟการเมือง และก่อการกระด้างกระเดื่อง
ค.ศ. 1656	พระนารายณ์ ประหารกษัตริย์ 2 องค์ แล้วขึ้นปกครองเป็นกษัตริย์สืบแทนต่อมา
ค.ศ. 1664	ฮอลันดาส่งกองทัพเรือปิดอ่าวไทยบีบบังคับขอผูกขาดการค้าและห้ามทางการไทยค้าขายแข่งโดยใช้คนจีนในเรือสินค้าไทย ไทยต้องยอมตามฮอลันดา
ค.ศ. 1683	พระนารายณ์ส่งทูตไปฝรั่งเศสและทางฝรั่งเศสส่งทหารมาสร้างป้อมและตั้งมั่นอยู่ที่เมืองบางกอก
ค.ศ. 1688	ออกพระเพทราชา ยึดอำนาจบ้านเมืองปลายสมัยพระนารายณ์จับเชื้อพระวงศ์ฆ่าเสียรวมทั้งออกญาวิไชยเยนทร์ (ฟอลคอน) ในข้อหาสมคบกับฝรั่งเศสเพื่อครองเมืองไทย การทำงานของออกพระเพทราชามีฮอลันดาสนับสนุน
ค.ศ. 1760	พม่าซึ่งรวมบ้านเมืองเป็นปึกแผ่นโดยพระเจ้าอลองพญายกทัพมาล้อมอยุธยา สมัยพระเจ้าเอกทัศ แต่อลองพญาถูกปืนใหญ่ระเบิดสิ้นพระชนม์
ค.ศ. 1767	พระเจ้ามังระโอรสอลองพญา ส่งทหารมาโจมตีอยุธยาซึ่งอ่อนแออีกวาระหนึ่งพม่ายึดอยุธยาได้ และทำลายเสียพิณาศลิน
ค.ศ. 1778	กองทัพธนบุรีไปยึดอาณาจักรล้านช้างทั้งสามคือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ไว้ในอำนาจ
ค.ศ. 1782	สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ขุนนางที่มีอำนาจมากที่สุดในตอนปลาย

	สมัยธนบุรีจับพระเจ้าตากสินสำเร็จโทษเสียโดยระบุว่าหมตบุญบารมีสร้างความสำเร็จก่อนแก่ประชาชนแล้วขึ้นเป็นกษัตริย์สืบแทนเป็นต้นราชวงศ์จักรีและได้สร้างเมืองหลวงใหม่ขึ้นที่ฝั่งตรงข้ามกับเมืองธนบุรี เรียกว่า กรุงรัตนโกสินทร์หรือกรุงเทพฯ
ค.ศ. 1785	พระเจ้าปะดุงกษัตริย์พม่ายกทัพใหญ่มาโจมตีไทยหลายทัพพร้อมกันโดยมุ่งหวังจะปราบไทยให้ราบคาบแต่ทำไม่สำเร็จ
ค.ศ. 1824	จอห์น ฟอร์ด ฟอร์ด เป็นทูตอังกฤษเข้ามาขอทำสัญญาไมตรีและค้าขาย แต่การเจรจาล้มเหลวเพราะไทยหวาดระแวงว่าอังกฤษจะแย่งรัฐมลายูไปจากไทย
ค.ศ. 1825	อังกฤษพยายามติดต่อขอทำสัญญาไมตรีกับไทยหลายครั้ง ในที่สุดตกลงทำสัญญากันได้เมื่อ เฮนรี เบอร์นี่ เป็นทูตเข้ามาเจรจาโดยสัญญาไทย - อังกฤษฉบับแรกนี้เป็นสัญญาที่เสมอภาคกัน นับเป็นครั้งแรกที่ไทยทำสัญญากับชาวตะวันตกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ค.ศ. 1828	คณะมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ชุดแรกเดินทางเข้ามาสอนคริสต์ศาสนาในเมืองไทยคนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำวิทยาการใหม่ๆ เข้ามาสู่สังคมไทย เช่น การพิมพ์หนังสือการแพทย์แผนปัจจุบัน ข่าวสาร ความคิดทางการเมือง วิทยาศาสตร์ บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในฐานะ “หมอ” ของคนไทย เช่น คาร์ล กุตสลาฟ จากอบ ทอมลิน แदनบิช บรัดเล แซมมวล สมิท เป็นต้น
ค.ศ. 1833	ไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศสงครามกับเวียดนาม เพราะทั้ง 2 ฝ่าย พยายามช่วงชิงความเป็นใหญ่ในดินแดนเขมรกันมายาวนาน การรบยืดเยื้อนับสิบปี ยุติลงโดยคุ่มครองเขมรร่วมกัน
ค.ศ. 1851	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองราชย์ ทรงดำเนินนโยบายเปิดประเทศต้อนรับชาวตะวันตก
ค.ศ. 1855	ไทยตกลงทำสัญญากับอังกฤษเป็นสัญญาเปิดประเทศสยามอย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรก สัญญาที่ทำเรียกว่าสัญญาเบาริ่งไทยเสียเปรียบอังกฤษ เช่น เสียเอกราชทางศาล เก็บภาษีได้ไม่เกิน 3% และไทยต้องทำสัญญากับฝรั่งทุกชาติในลักษณะเดียวกัน
ค.ศ. 1867	ไทยถูกฝรั่งเศสบีบบังคับให้ทำสัญญาสละสิทธิในดินแดนเขมร ทำให้เขมรตกไปเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส
ค.ศ. 1874	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทดลองปฏิรูปการปกครองด้วยการจัดตั้งสภาขึ้น 2 สภา เพื่อฝึกเจ้านายและขุนนางเพื่อการทำงานด้วยการปกครองแบบใหม่
ค.ศ. 1892	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศปฏิรูปการปกครองประเทศ ยกเลิกระบบกินเมือง ยกเลิกเมืองเอก โท ดรี จัตวาและเมืองประเทศราช จัดตั้งกระทรวงจำนวน 12 กระทรวง
ค.ศ. 1893	ฝรั่งเศสส่งทหารบุกยึดหัวเมืองต่างๆ ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (ลาว) เกิดสงคราม

	ไทย - ฝรั่งเศส ไทยแพ้ ฝรั่งเศสยึดฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและยึดเขมรส่วนนอกจันทบุรี ตราด เป็นประกันในเวลาต่อมา
ค.ศ. 1905	ไทยประกาศใช้ พ.ร.บ.เกณฑ์ทหารแบบยุโรปขึ้นเป็นครั้งแรก ให้ชายฉกรรจ์เป็น ทหารคนละ 2 ปี แทนการเกณฑ์แบบเก่า จึงเป็นการยกเลิกระบบไพร่โดย เปลี่ยนเป็นพลเมืองแทนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
ค.ศ. 1909	ไทยเสียดินแดนให้อังกฤษมีรัฐไทบุรี กลันตัน ตรัง กานู ปลิต แลกกับการได้ รับสิทธิภาพนอกอาณาเขตกลับคืนบางส่วนและอังกฤษยอมเลิกสัญญาลับ ซึ่ง ถ้าไม่ยกเลิกไทยอาจจะเสียภาคใต้ทั้งหมดให้อังกฤษ
ค.ศ. 1909	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกกฎหมายเลิกทาสกำหนดมิให้ มีทาสทั่วพระราชอาณาจักร (การเลิกทาสได้ดำเนินมาตั้งแต่ต้นรัชกาล)
ค.ศ. 1917	ไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้าร่วมรบในสงครามโลก ครั้งที่ 1 โดยร่วมเป็นฝ่ายเดียวกับสัมพันธมิตรตะวันตก (อังกฤษ ฝรั่งเศส)
ค.ศ. 1921	ไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับขึ้นเป็นครั้งแรก
ค.ศ. 1932	คณะราษฎรได้ทำการปฏิวัติล้มล้างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชลงได้สำเร็จ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงยอมเป็นกษัตริย์ภายใต้ ใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ
ค.ศ. 1933	เกิดกบฏบวรเดชเนื่องจากฝ่ายนิยมเจ้าพยายามจะรื้อฟื้นระบอบสมบูรณาญา สิทธิราชย์กลับคืนมา แต่ไม่สำเร็จ รัชกาลที่ 7 เสด็จไปประทับประเทศอังกฤษ กบฏถูกขังที่เกาะตะรุเตา ทะเลอันดามัน
ค.ศ. 1934	รัชกาลที่ 7 ประกาศสละราชสมบัติ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลโอรสของเจ้าฟ้า มหิตลอลุยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ ขึ้นเป็นกษัตริย์รัชกาลที่ 8 แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์
ค.ศ. 1940	เกิดสงครามไทย - ฝรั่งเศส เรียกว่าสงครามอินโดจีน เนื่องจากไทยสมัยพลตรี หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีต้องการขับไล่ฝรั่งเศสออกไปจากดินแดน ที่ฝรั่งเศสยึดไปจากไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งไทยทำได้สำเร็จ
ค.ศ. 1941	ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกในประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษในพม่าและบีบบังคับให้ไทย ร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น เยอรมัน อิตาลี (ฝ่ายอักษะ) รบกับสัมพันธมิตร ตะวันตก (อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา)
ค.ศ. 1945	สัมพันธมิตรตะวันตกชนะสงคราม ไทยประกาศเหตุที่ต้องเป็นฝ่ายญี่ปุ่นเป็น เพราะถูกบังคับสหรัฐอเมริกายอมรับประกาศของไทยสาเหตุอย่างหนึ่งเพราะ บทบาทเสรีไทย ซึ่งทำงานลับต่อต้านญี่ปุ่น
ค.ศ. 1946	พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสิ้นพระชนม์เพราะถูกยิง เรื่องนี้กลายเป็นกรณี ทางการเมืองโดยกลุ่มของจอมพล ป.พิบูลสงคราม กล่าวหานายปรีดี พนมยงค์ เกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคต ทำให้นายปรีดีต้องลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศในเวลา ต่อมา

ค.ศ. 1957	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. พิบูล สงคราม ซึ่งปกครองเป็นเวลายาวนาน แล้วขึ้นมีอำนาจสืบแทนโดยใช้ประกาศคณะปฏิวัติเป็นกฎหมาย แทนการใช้รัฐธรรมนูญเป็นเวลายาวนาน จึงถือว่าเป็นยุคเผด็จการรัฐบาลไทยเริ่มเปิดรับการลงทุนจากนักลงทุนตะวันตกอย่างกว้างขวาง และร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์
ค.ศ. 1963	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรม จอมพลถนอม กิตติขจร ทายาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ขึ้นเป็นผู้นำต่อมาโดยไม่มีรัฐธรรมนูญ จนถึงปี ค.ศ. 1968 จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญและมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
ค.ศ. 1971	จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นผู้นำรัฐบาลหลังการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1968 ได้ประกาศปฏิวัติล้มรัฐบาลของตนเองและยกเลิกรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลไทยส่งทหารไปร่วมมือกับสหรัฐอเมริการบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง
ค.ศ. 1973	ประชาชนเดินขบวนขับไล่ จอมพลถนอม กิตติขจร พลเอกประภาส จารุเสถียร และพ.อ.ณรงค์ กิตติขจรจนในที่สุดทั้ง 3 คน ต้องเดินทางออกนอกประเทศ ประชาชนถือว่าเป็นเหตุการณ์โค่นล้มเผด็จการครั้งใหญ่ของบ้านเมือง
ค.ศ. 1974	รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เปลี่ยนนโยบายครั้งใหญ่ โดยนายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน และไม่อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพไปรบในประเทศเพื่อนบ้านอีกต่อไป
ค.ศ. 1975	ฝ่ายคอมมิวนิสต์ชนะในการสู้รบเพื่อยึดอำนาจรัฐทั้งในเวียดนาม ลาวและกัมพูชา สหรัฐอเมริกาพ่ายแพ้ต้องถอนทัพกลับไป เกิดความหวาดกลัวขึ้นในเมืองไทยว่าไทยต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีโดมิโน
ค.ศ. 1976	จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งไปลี้ภัยอยู่ต่างประเทศได้ลอบกลับเข้าเมืองไทยนิสิตนักศึกษา รวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อต่อต้านทำให้ฝ่ายขวาจัดเช่น ม่านิสิตนักศึกษาอย่างโหดร้ายป่าเถื่อนเป็นจำนวนมาก
ค.ศ. 1977 - 1990	ผู้นำรัฐบาลไทยยังคงเป็นนายทหาร แต่ถือได้ว่าเป็นทหารประชาธิปไตย เช่น พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ การพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
ค.ศ. 1990	ไทยมีฐานะเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการลงทุนอุตสาหกรรมของเอเชียได้รับยกย่องว่าเป็นเสือตัวที่ 5 ถัดจากสิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน เกาหลีใต้
ค.ศ. 1997 - 2002	เศรษฐกิจไทยได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง เกือบล่มสลายเพราะขยายตัวเร็ว ใช้จ่ายเกินตัว ทุจริต เป็นสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่แพร่ขยายไปทั่วเอเชีย ทำให้ไทยถูกเหยียดหยามว่าเป็นผู้แพร่โรคต้มยำกุ้งไปยังประเทศอื่นๆ
ค.ศ. 2003	สภาวะเศรษฐกิจของไทยค่อยๆฟื้นตัวคืนมาได้อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้การบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องจากต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ว่าเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

และหลักแหลม แต่คนไทยยังคงต้องร่วมมือร่วมใจกันผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงขึ้นอย่างแท้จริงต่อไปทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและความมั่นคง

หนังสืออ่านประกอบ

- ชาลววิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ. (2527). **ปรัชญาประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชาลววิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ. (2519). **ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น.
- อี.เอส.คาร์. (2531). แปลโดย ขาดิชาย พณานานนท์. **ประวัติศาสตร์คืออะไร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.